

Warszawa, 10-10-2022 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

V.7215.13.2022.ŁK

Pani Anna Moskwa

Minister Klimatu i Środowiska

via ePUAP

Wielce Szanowna Pani Minister,

do mojego urzędu napływają nieustannie sygnały zaniepokojonych obywateli, obawiających się drastycznego wzrostu kosztów ogrzewania w nadchodzącym sezonie grzewczym. Przegląd tych sygnałów pozwala mi stwierdzić, że obawy te pozostają w zasadzie niezależne od stosowanego źródła ogrzewania. Powtarzającym się elementem kierowanych do mnie skarg są zastrzeżenia względem sposobu wdrażania państwowych programów, mających na celu ograniczenie kosztów ogrzewania.

Pragnę zaznaczyć, że zdaję sobie sprawę, iż aktualna – wyjątkowa – sytuacja, jest ogromnym wyzwaniem dla naszego Państwa i doceniam podejmowane przez Rząd działania pomocowe na rzecz obywateli. Tym niemniej, nie mogę nie przyznać racji zgłaszającym się do mnie osobom, że rządowe inicjatywy w tym zakresie wykazują pewne wady.

Najczęstszym problemem zgłaszanym przez obywateli jest pomijanie pewnych grup w programach pomocowych. Występował on już podczas wdrażania tzw. tarcz

antyinflacyjnych i podwyższonego dodatku osłonowego¹. Ponownie ujawnił się wraz z wdrażaniem uregulowań przewidujących specjalne świadczenie finansowe dla osób ogrzewających swoje domy za pomocą węgla, w związku z którymi zwróciły się do mnie osoby stosujące inne paliwa². Pierwotnie obowiązujące zasady przyznawania dodatku węglowego, które stały się źródłem „zmultiplikowania” gospodarstw domowych, umożliwiającym uzyskanie faktycznie wielokrotności dodatku węglowego były szczególnie istotnym powodem adresowanych do mnie zarzutów o nierówne traktowanie przez władze publiczne osób dotkniętych drastycznym wzrostem kosztów ogrzewania. Nota bene, także regulacje, które wspomnianą wadę zasad przyznawania dodatku węglowego mają wyeliminować³, wzbudziły już sprzeciw beneficjentów dodatku węglowego. Wprowadzenie w odniesieniu do gospodarstw domowych zamieszkujących pod jednym adresem, a korzystających z odrębnych źródeł ogrzewania zasady „kto pierwszy ten lepszy” w uzyskaniu dodatku (rozwiązanie takie zostało zastosowane także w zakresie dodatku do innych niż węgiel paliw już w rządowym przedłożeniu), rodzi zasadnicze wątpliwości w kontekście konstytucyjnej zasady równości. Możliwość uzyskania omawianego świadczenia uzależniona jest bowiem de facto od tego, czy danemu budynkowi/lokalowi nadany został odrębny numer porządkowy. Rozwiązanie takie nie jest też zrozumiałe, biorąc pod uwagę powiązanie możliwości przyznawania dodatku węglowego ze zgłoszeniami do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków, w których była możliwość zgłaszania wielu źródeł ogrzewania znajdujących się „pod jednym adresem”.

Przyjęty przez Radę Ministrów projekt kolejnej ustawy, który miał objąć użytkowników pozostałych paliw⁴, także stał się przedmiotem skarg – użytkowników kotłów na gaz ziemny dostarczany z sieci przesyłowych – nieobjętych przewidzianymi ustawą

¹ Por. pismo do Minister Klimatu i Środowiska z 20 kwietnia 2022 r., nr IV.7215.81.2022.

² Por. pismo do Ministerstwa Klimatu z 26 lipca 2022 r., nr V.7200.36.2022.

³ art. 50 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz.U. poz. 1967)

⁴ Ustawa z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz.U. poz. 1967)

dodatkami. Po raz kolejny pojawiły się zarzuty o wybiórczym stosowaniu mechanizmów pomocowych.

Kolejne zastrzeżenia są mi sygnalizowane w związku z – niedawno skierowanymi do Sejmu RP⁵ – uregulowaniami, mającymi na celu wsparcie obywateli w związku ze wzrostem cen energii elektrycznej. Jakkolwiek proponowane regulacje w tym względzie są przez obywateli (ogrzewających mieszkania energią elektryczną, a także korzystających z energochłonnych pomp ciepła) oczekiwane, to ich proponowany kształt budzi także zastrzeżenia w kierowanych do mnie skargach. Zastrzeżenia te dotyczą w szczególności wprowadzonych limitów poboru energii, których dotyczyć ma zamrożenie cen energii. Zainteresowani zwracają uwagę, że określone projektem ustawy zużycie objęte proponowanymi regulacjami na poziomie 2-3 MWh nie zapewni oczekiwanej przez nich ulgi, wskazując na przypadki „ponadnormatywnego” zużycia (nawet takiego, które wynika z konieczności stałego korzystania ze sprzętu medycznego). Kształt proponowanych regulacji spotkał się także ze sprzeciwem prosumentów, którzy postulują uwzględnianie przy określaniu – na potrzeby realizacji tych przepisów – ich zużycia energii elektrycznej produkowanej przez nich i odprowadzanej do sieci energii elektrycznej.

Nie powinno także ująć uwadze, że mnogość mechanizmów pomocowych wprowadzanych kolejnymi ustawami, powodować może trudności dla osób, do których są one adresowane, w uzyskaniu wsparcia. Skorzystanie z jednego z mechanizmów z zasady wyklucza możliwość skorzystania z innych. Wybór optymalnego dla danego adresata publicznej pomocy mechanizmu wymaga jednak sięgnięcia do wszystkich aktów prawnych, które je regulują. Nieuchronne przy tym wydają się zastrzeżenia osób, które skorzystały z konkretnego środka, przed pojawieniem się bardziej korzystnych rozwiązań zawartych w kolejnych przyjętych przez Radę Ministrów projektach.

Powyższe oceny i wnioski pozwalam sobie przedłożyć Pani Minister w oparciu o art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.). Liczę przy tym na przeprowadzenie przez Panią Minister przeglądu obecnie obowiązujących mechanizmów pomocowych pod kątem występowania grup obywateli potencjalnie wykluczonych z możliwości z nich skorzystania. Biorąc pod uwagę, że dotychczasowe rządowe przedłożenia w obszarze objętym niniejszym

⁵ <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/agent.xsp?symbol=RPL&Id=RM-0610-136-22>

pismem pozbawione były najczęściej elementu konsultacji na etapie rządowych prac legislacyjnych⁶, za wskazane uznać należy uwzględnienie tego elementu w nad kolejnymi uregulowaniami dotyczącymi omawianej materii. Wyrażam przekonanie, że umożliwienie wypowiedzenia się interesariuszom proponowanych rozwiązań odnośnie do ich kształtu, mogłoby wydatnie pomóc w zapobiegnięciu kierowania do Parlamentu projektów obarczonych istotnymi wadami i powodujących niepokoje społeczne.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

1. Pan Marek Suski, Przewodniczący Komisji do Spraw Energii, Klimatu i Aktywów Państwowych Sejmu RP /via ePUAP/
2. Pani Maria Koc, Przewodnicząca Komisji Gospodarki Narodowej i Innowacyjności Senatu RP /via ePUAP/

⁶ Dotyczy to w szczególności projektu ustawy o dodatku węglowym: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12362050>; jak i projektu ustawy o o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12362953/katalog/12903379#12903379> oraz projektu ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12364456>, dostęp 6.10.2022 r.